

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

**Eesti alkoholiturg
2008. aasta I poolaastal**

Tallinn
Oktoober 2008

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Kiira Martens

Projektigrupi koosseisus: Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6681242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Üldosa	7
2. Kanged alkohoolsed joogid	12
3. Õlu	23
4. Lahjad alkohoolsed joogid	28
5. Rektifitseeritud etanool (piiritus)	36
6. Viinamarjavein ja vermut	38
Kokkuvõte	41

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti alkoholisektori arengust 2008. aasta I poolaastal.

Töös analüüsitakse:

- alkoholsete jookide tootmise muutusi;
- alkoholsete jookide väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- alkoholsete jookide jaemüüki siseturul;
- jaehindade muutusi.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunkturiinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Töö esimene osa annab lühiülevaate kogu Eesti alkoholiturul toimunud, järgnevad osad keskenduvad erinevate alkoholsete jookide turutrendidele põhjalikumalt.

Töö maht on 41 lehekülge.

EESTI ALKOHOLITURG

2008. AASTA I POOLAASTAL

1. ÜLDOSA

Tootmine

2008. aasta I poolaastal mõjutasid Eesti ettevõtete alkoholsete jookide tootmist aasta algusest kehtima hakanud 10% tõstetud ja 1. juulist oodatavad 20% kõrgemad aktsiisimäärad. Eelmise aasta lõpus toodeti ja müüdi alkoholsetid jooke ette ning seetõttu I kvartalis olid olulisemate alkoholsete jookide tootmismahud väiksemad kui aasta tagasi. II kvartalis algas uus ettetootmine, eriti kangete alkoholsete jookide puhul.

Statistikaameti andmetel suurenes I poolaastal (II kvartalis) kangete alkoholsete jookide tootang 13%, ulatudes 10,65 mln liitrit, samas EKI-le **tootjate poolt** esitatud andmetel oli kasv mõnevõrra aeglasem (+8,4%) ning toodangumaht ulatus 10,52 mln liitrit. EKI andmetel suurenes vaadeldaval perioodil nii **viina** tootmine (+10%) kui ka **teiste kangete** alkoholsete jookide toodangu maht, väljaarvatud liköör (-3%) ja viski (-12%). Ka ülejäänud alkoholsete jookide tootmine oli käesoleva aasta I poolaastal langustrendil. Kiireim langus toimus rektifitseeritud etanooli (piirituse) tootmismahus, mis vähenes aastaga rohkem kui poole võrra. SA andmetel oli **lahjade alkoholsete** jookide tootang 2008. aasta I poolaastal ligi 17% aastatagusest väiksem, kusjuures kiirem langus toimus segatud piiritusjookide grupis (-30,6%), kääritatud jookide tootmine püsis enam-vähem aastagusel tasemel. Ka nende toodete osas on EKI ja SA andmed erinevad ning EKI poolt kogutud tootjate andmetel oli lahjade alkoholsete jookide tootmise langus märgatavalt väiksem (-8%), kusjuures vähenes nii segatud piiritusjookide kui kääritatud jookide tootmine, vastavalt 14% ja 3%. Õlut toodeti 2008. aasta esimesel 6 kuul 70 mln liitrit, seda oli 5% vähem kui eelmise aasta samal perioodil. Toodangumahude vähenemise põhjusteks olid nii aktsiistõusuks ettetootmised 2007. aasta lõpus kui ka hinnatõusust tingitud väike nõudluse langus.

Tabel 1

Alkoholsete jookide tootmine Eestis 2006-2008.a I poolaastal (mln liitrites)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	Muutus +,-	
				08Ipa/07Ipa, mln l	08Ipa/07Ipa %
Kanged alkoholseted joogid SA	7,28	9,41	10,65	1,24	13,2
EKI hinnangul	7,27	9,70	10,52	0,82	8,4
Õlu	69,31	73,83	69,97	-3,86	-5,2
Lahjad alkoholseted joogid* SA	14,45	16,9	14,06	-2,84	-16,8
EKI hinnangul	14,48	17,16	15,84	-1,32	-7,7
Rektifitseeritud etanool	3,47	3,17	1,55	-1,62	-51,1
Puuvilja- ja marjaveinid	4,42	2,71	2,53	-0,18	-6,8
EKI hinnangul	5,54	2,88	2,50	-0,38	-13,0

* EKI arvutused (vastavalt SA jaotusele koondab segatud piiritusjooke ja siidrit)

Allikad: SA, EKI

Tabel 2

Alkoholi aktsiisimäärad Eestis (kroonides)

	Ühik	2007	Alates 1.01.2008	Alates 1.07.2008
Õlu	etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris	58	64	77
Vein üle 6%	hektoliiter	1040	1040	1040
Vein kuni 6%	hektoliiter	341	376	451
Kääritatud joogid kuni 6%	hektoliiter	341	376	451
Kääritatud joogid üle 6%	hektoliiter	1040	1040	1040
Vahetoode	hektoliiter	1680	1852	2222
Muu alkohol	etanoolisisalduse ühe mahuprotsendi kohta hektoliitris	152	168	202

Allikas: Maksu- ja Tolliamet

Väliskaubandus

2007. aasta lõpus täiendas SA väliskaubandusandmete kogumise metoodikat. Vastavalt uuele metoodikale peavad aruandeid esitama ka firmad, kes ei ole Eesti residendid, kuid tegelevad alkoholsete jookide nii sisse- kui väljaveoga Eesti territooriumil. Kui varasemate aastate ekspordi- ja impordiandmed kajastavad põhieksporti ja põhiimporti ehk Eesti turule müüdud ja siit välja viidud koguseid, siis alates 2007. aasta lõpust kogub ja avaldab SA alkoholitoodete kogueksporti ja koguimporti mahtusid ehk lisaks Eesti siseturule siia reeksportimiseks toodud koguseid. Kuna tagasiulatavalt ei ole võimalik andmeid korrigeerida, ei saa ka 2008. aasta I poolaasta andmeid võrrelda varasemate perioodidega. Põhiliselt puudutab uus metoodika kangete alkoholsete jookide, segatud piiritusjookide ja viinamarjaveinide väliskaubandusandmeid.

Alkoholsete jookide välisurule müügi käive oli 2008. aasta esimesel 6 kuul 1,0 mlrd krooni, millest osa moodustas nende toodete reeksporti käive. Täpselt ei ole võimalik välja arvutada millise osa käibest kattis Eesti põhieksport ja millise reeksport. Järgnevates peatükkides on tootegrupiti hinnatud Eesti alkoholitootjate poolt eksporditud kogused, kuid siin tuleb arvestada sellega, et need kogused sisaldavad ka ettevõtete laojääke. Samas viina puhul on laojäägid elimineeritud, sest selle joogi puhul on kasutatud nii Alkoholitootjate Liidu ekspordi andmeid kui ka tootjate siseturu müügiandmeid. Alkoholsete jookide rahalises ekspordikäibes moodustas suurema osa (3/4) kangete alkoholsete jookide kogueksporti käive (777 mln kr). Oluliselt väiksem oli õlle, viinamarjaveinide ja lahjade alkoholsete jookide rahaline eksport, ulatudes vastavalt 93 mln kroonini, 79,5 mln kroonini ja 69 mln kroonini. Lisaks eeltoodud toodetele müüdi välisurule ka etüülalkoholi (piiritust), mille ekspordikäive oli käesoleva aasta I poolaastal 11 mln krooni ning 500 tuh krooni eest veeti välja vermutit.

Koguseliselt müüdi Eestist välja kangeid alkohoolseid jooke 2,8 mln liitrit (100%-lise alkoholina), milles suurema osakaaluga (38%) oli viski, 32% moodustas viin, 16% liköör ja 10% konjak-brändi.

Tabel 3

Alkohoolsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa**	2006 I pa	2007 I pa	2008** I pa
EKSPORT						
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	150.61	132.24	274.32	94,0	110,1	777,1
Õlu	5.98	6.09	7.38	61,1	76,5	92,9
Lahjad alkohoolsed joogid	7.49	7.57	9.82	54,1	66,6	69,0
Etüülalkohol kangusega >80%	9.20	12.40	13.86	16,5	14,1	11,2
Viinamarjavein	40.25	43.62	50.63	23,9	48,1	79,5
Vermut	24.54	23.31	25.05	0,7	0,7	0,5
EKSPORT KOKKU	x	x	x	250,3	315,1	1 030,3
IMPORT						
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	86.23	83.16	182.78	240,5	250,4	1 113,0
Õlu	8.25	8.98	10.12	57,3	69,8	89,7
Lahjad alkohoolsed joogid	11.90	12.02	11.26	121,0	121,9	153,9
Etüülalkohol kangusega >80%	8.81	9.74	13.81	12,2	18,1	26,6
Viinamarjavein	32.06	34.93	37.16	204,7	242,3	306,3
Vermut	27.69	30.42	39.90	9,7	9,2	11,3
IMPORT KOKKU	x	x	x	645,4	711,7	1 700,8

* 100%-lises alkoholis

** kogueksporti- ja koguimpordi andmed, varem põhiimpordi- ja põhieksporti andmed

Allikas: SA

Eesti alkoholitootjate hinnangul olid nende poolt välisurule müüdnud viski ja konjaki-brändi kogused marginaalsed, millest võib järeldada, et valdav osa nende jookide ekspordist, oli läbi Eesti toimunud transiitvedu. 2008. aasta I poolaastal toimus ka arvestatav likööri reeksport (ligi 70% joogi ekspordist) ning väiksemas mahus ka viina reeksport (ligi 15% joogi kogueksportist). Viinamarjaveinide kogueksporti maht ulatus peaaegu 1,6 mln liitriini. Õlle mahuline eksport oli 12,6 mln liitrit ja lahjade alkohoolsete jookide väljamüüdnud kogus ulatus 7 mln liitriini. Piiritust eksporditi I poolaastal 806 tuh liitrit ja vermutit 20 tuh liitrit.

Põhilisteks alkohoolsete jookide eksporditurgudeks olid teised Balti riigid, kuhu müüdi suurem osa Eestis toodetud õllest ja segatud piiritusjookidest ning peaaegu kõik väljaveetud kääritatud joogid ja piiritus. Naaberriigid on Eesti jaoks olulisteks turgudeks ka kangete alkohoolsete jookide osas, kuhu veeti rohkem kui pool välisurule müüdnud viinast ja 41% likööride kogustest. Märkimisväärseks partneriks Eesti jaoks on ka Venemaa, kuhu 2008. aasta I poolaastal müüdi 41% likööride ja viiendik viina ekspordikogusest (suurem osa sellest oli reeksport).

Tabel 4

Alkoholsete jookide koguseline põhieksport ja –import 2006-2008.a I poolaastal (1000 liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008** I pa
EKSPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	624	833	2 833
Õlu	10 229	12 555	12 582
Lahjad alkohoolsed joogid	7 228	8 798	7 033
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 792	1 134	805,9
Viinamarjavein	593	1 103	1 570
Vermut	27	28	20
IMPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	2 789	3 011	6 089
Õlu	6 941	7 773	8 865
Lahjad alkohoolsed joogid	10 176	10 140	13 666
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 384	1 858	1 924
Viinamarjavein	6 386	6 936	8 242
Vermut	349	301	287

* 100%-lises alkoholis

** kogueksporti- ja koguimporti andmed, varem põhiimporti- ja põhieksporti andmed

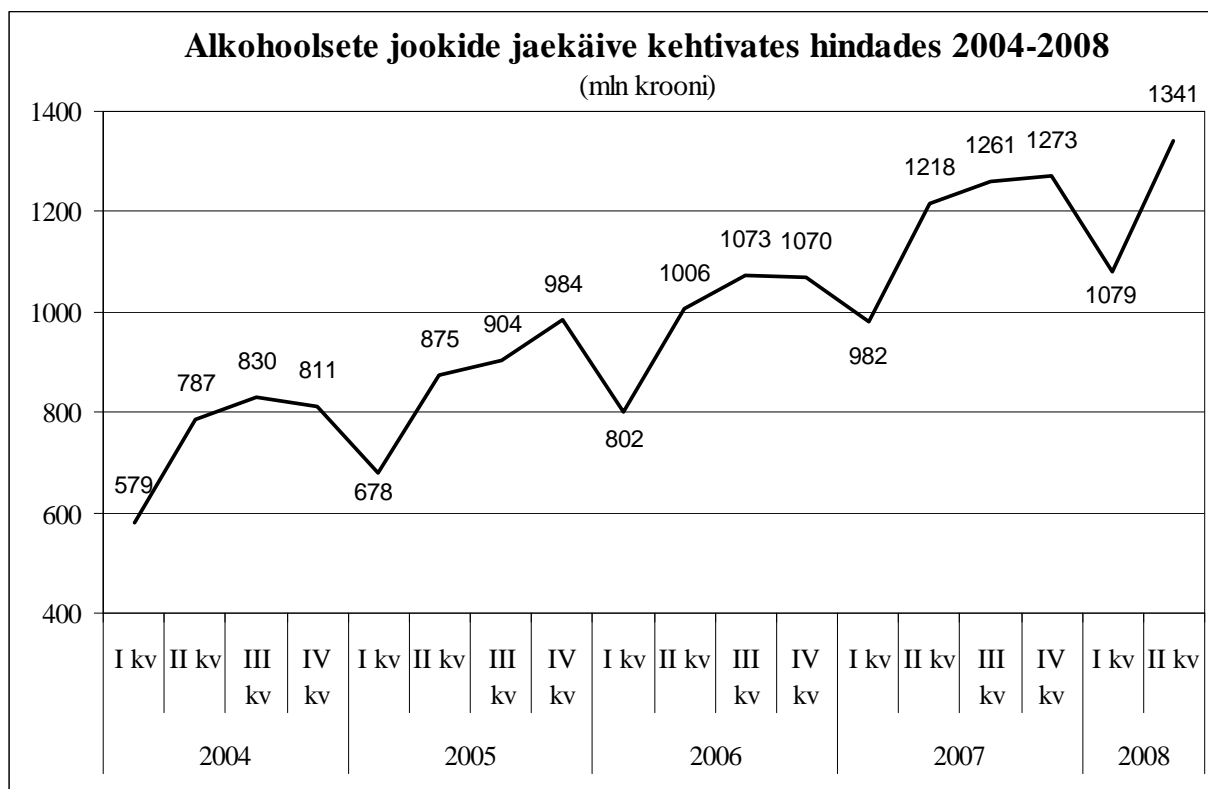
Allikas: SA

SA andmetel ulatus alkoholsete jookide **impordikäive** 2008. aasta I poolaastal 1,7 mlrd kroonini, millest märgatav osa (65%) kulutati kangete alkoholsete jookide sisseostule. Suurel määral on ka siin tegemist nende jookide Eestit läbiva transiidiga. Teiste jookide impordikäibed olid oluliselt väiksemad.

Kangete alkoholsete jookide **mahuline import** ulatus ligi 6,0 mln liitri (100%-lises alkoholis). Lahjasid alkoholsete jooke veeti Eestisse 13,7 mln liitrit (tootel märgitud kangusega), õlle impordikogused olid 8,9 mln liitrit. Enam-vähem samas mahus imporditi viinamarjaveine (8,2 mln liitrit). Lisaks eelnimetatud jookidele osteti sisse ka piiritust (1,9 mln l) ja väike kogus vermutit (291 tuh l).

Jaemüük

Alkoholsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli SA andmetel 2008. aasta II kvartalis 1341 mln krooni, mis on 2007. aasta II kvartaliga võrreldes 10% suurem (2007.a II kv 1218 mln kr) ja ligi neljandiku võrra suurem kui jooksva aasta I kvartalis. Vaadeldava perioodi aastane käibekasv on saavutatud alkoholsete jookide hinnatõusu tõttu, mida kinnitab ka alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks, mis tõusis 2008. aasta II kvartalis 10,4% 2007. aasta II kvartaliga võrreldes ja 1,1% 2008. aasta I kvartaliga võrreldes. Hinnatõusu põhjusteks olid nii käesoleva aasta 1. jaanuarist kehtima hakanud 10% kõrgemad alkoholi aktsiisimäärad kui ka tooraine kallinemine (teravilja hinnatõus) ja muude kulude kasv.

Allikas: SA

2. KANGED ALKOHOOLSED JOOGID

Tootmine

2008. aasta 1. jaanuarist kehtestatud ja 1. juulist oodatavad kõrgemad alkoholi aktsiisimäärad mõjutasid oluliselt ettevõtete käitumist jooksva aasta esimesel 6 kuul. 2008. aasta I kvartalis oli kangete alkoholsete jookide toodangumaht aastatagusega võrreldes oluliselt väiksem, mille põhjuseks olid 2007. aasta lõpus ettetoodetud kogused (hinnanguliselt 1,5 mln liitrit, millest suurema osa moodustas viin). Seevastu jooksva aasta II kvartalis (enne teist aktsiisimaksu tõusu) toimus tootmismahude suurenemine ning tervikuna oli jooksva aasta 6 kuu tootmine aastatagusest suurem.

SA andmetel toodeti Eestis kangeid alkoholseid jooke 2008. aasta 6 kuuga 10,65 mln liitrit (2007.a I pa 9,4 mln l) ning seda oli 13% rohkem kui aasta tagasi. Sama perioodi kohta EKI-le esitatud **tootjate andmetel** ulatus kangete alkoholsete jookide toodangu maht 10,52 mln liitrini, mida oli 8,4% rohkem kui eelmise aasta samal perioodil. EKI andmetel oli väiksema kasvu põhjuseks SA poolt eelmisel aastal alahinnatud mahud, mida kinnitas ka EKI jooksva aasta ettevõtete kordusküsitlus.

Nagu varemgi, müüdi suurem osa Eestis toodetud kangetest alkoholsetest jookidest siseturule, kuid seda oli 5%-punkti vähem kui aasta tagasi (2008.a I pa 70%; 2007.a I pa 75%). Müügikasv toimus peaaegu kõikide kangete jookide osas, erandiks oli vaid liköör, mille siseturumüük vähenes aastaga 2%. Mullusega võrreldes vähenes ka maitsestatamata viina müük Eesti turule (-10%).

Suurimaks kangete alkoholsete jookide tootjaks Eestis oli endiselt AS Liviko, kelle toodangu maht suurenes 2007. aasta esimese 6 kuuga võrreldes. Liidri toodang moodustas üle 60% nende jookide kogutoodangust ja ka siseturu müügist. Tähtsuselt teiseks tootjaks oli AS Altia Eesti, kelle toodangu maht kasvas 2007. aasta 6 kuuga võrreldes ja hõlmas ligi 1/5 kangete jookide kogutoodangust. AS Liivi Heliis tõusis oma aastatagusest suurema tootmismahuga kangete alkoholsete jookide tootjate seas kolmandale positsioonile. Tõusutrendil olid ka AS Remedia ja AS Valtu Vein tootmismahud, kusjuures viimase tootmine kasvas eriti kiires tempos. Samal ajal olid viimase kahe ettevõtte turuosad antud tootegrupis endiselt väiksed. AS Onistar peatas majandusraskuste tõttu oma tootmise II kvartalis ning ettevõtte osakaal kogutoodangus langes vaadeldaval perioodil märgatavalt. Senini edukas olnud OÜ Offex Grupi kangete alkoholsete jookide tootmismahud vähenes 2007. aasta I poolaastaga võrreldes.

Nagu varasematel aastatel püsis ka vaadeldaval perioodil kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris esikohal **viin**, hõlmates 84% nende jookide tootmismahust (2007.a I pa 83%). Tootjate hinnangul toodeti sel perioodil Eestis 10,52 mln liitrit viina ning seda oli 0,82 mln liitrit ehk 8,4% rohkem kui aasta tagasi. Sealjuures maitsestatamata viina toodeti 12% rohkem kui aasta tagasi ja maitsestatud viina tootmine vähenes aastaga 22%.

Maitsestatamata ja maitsestatud viinade tootmise proportsioonid ei ole oluliselt muutunud – maitsestatamata viinad moodustasid 96% ja maitsestatud viinad 4% (2007.a I pa vastavalt 95% ja 5%) kogu Eesti viinatoodangust. Suurem osa toodetud viinast (ligi 3/4) müüdi endiselt Eesti turule.

Viinatootmisettevõtete pingerida oli sama mis kangete alkoholsete jookide tootmises. AS Liviko, kelle toodangu maht vaadeldaval perioodil suurenes, oli endiselt suurimaks viinatootjaks Eestis. Liidrile järgnes AS Altia Eesti, kellel samuti tootmismahud kasvasid aastatagusega võrreldes. Häid tulemusi näitas AS Liiwi Heliis, kelle tootmine kasvas oluliselt. Kolme eelnimetatud ettevõtte osakaalud suurenesid AS Onistari praktiliselt äralangenu turumahu arvelt (2007.a ligi viiendik viina kogu tootmismahust). Viinatootmist suurendas ka AS Remedia, kuid tema osatähtsus viina kogutoodangus ei ole aastaga muutunud ja see on endiselt väike. Aastatagusega võrreldes suurenes oluliselt ka AS Valtu Vein viinatoodangu maht, kuid toodetud kogused olid viinatoodangu kogumahu väikesed. OÜ Offex Grupi viinatoodang vähenes.

Nagu varemgi olid **liköörid** kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris teisel positsioonil, hõlmates sellest 2008. aasta I poolaastal 14% (2007.a I pa 15%). Hinnanguliselt vähenes likööride toodangu maht 3% aastatagusega võrreldes (2008.a I pa 1,42 mln l, 2007.a I pa 1,46 mln l). Käesoleva aasta 6 kuuga müüdi Eestis toodetud likööre kohalikule turule 2% vähem kui aasta tagasi, kuid Eesti tootjate poolt eksporditud liköörikogused suurenesid 3% (tabel 10).

Ka likööritootjate seas oli endiselt suurim AS Liviko ning seal toodeti enamus selle joogi toodangu mahust, kusjuures toodetud kogus püsis aastatagusel tasemel. Likööritootjate pingereas teisel kohal oli AS Liiwi Heliis, hõlmates ligi kümnendiku likööride kogutoodangust. AS Remedia ja AS Altia Eesti likööride mahud olid enam-vähem võrdsed ning väikestes kogustes tootis likööre ka OÜ Offex Grupp.

Tabel 5

Kangete alkoholsete jookide toodang Eestis 2006-2008.a I poolaastal (mln liitrites)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	Muutus +,-	
				I pa'08/ I pa'07, mln l	I pa'08 / I pa'07 %
Kanged alkoholised joogid					
SA andmetel	7,28	9,41	10,65	1,24	13,2
EKI hinnangul	7,27	9,70	10,52	0,82	8,4
sh viin	5,85	8,01	8,82	0,81	10,1
liköör	1,24	1,46	1,42	0,04	-3,1
muud	0,18	0,23	0,28	0,05	21,7

Allikad: SA, EKI

Jooksva aasta 6 kuuga vähenes **muude kangete alkoholsete jookide** tootmine peaaegu poole võrra (2008.a I pa 105 tuh l, 2007.a I pa 206 tuh l). Neist **viski** tootmine vähenes 2008. aasta I poolaastal 12% võrreldes aastatagusega, **konjaki-brändi** toodangu maht suurenes

37% ning **džinni** toodeti 9% rohkem kui aasta tagasi. Rummitootmine küll suurenes 82% 2007. aasta I poolaastaga võrreldes, kuid tootmismahud olid endiselt väga väikesed.

Suur osa eelnimetatud jookidest müüdi endiselt kohalikule turule – Eestis müüdi 79% siin toodetud konjakist-brändist, 87% viskist ja džinnist ja peaaegu kogu (97%) Eestis toodetud rumm.

AS Liviko oli endiselt turuliidriks ka **muude kangete alkoholsete jookide tootmises**, hõlmates nende jookide tootmismahust üle poole. Enam kui 1/3 nendest jookidest valmistas AS Remedia. Väiksemas koguses muid alkoholseid jooke tootsid ka AS Altia Eesti ja AS Liiwi Heliis.

Väliskaubandus

Eelmise aasta lõpus uuendas Statistikaamet andmete kogumise metoodikat, mille järgi koondavad 2008. aasta väliskaubandusandmed nii Eesti firmade kui ka välisfirmade (sh mitte residentide) ekspordi- ja impordiantmeid. Kuna varasematel perioodidel (2004-2007.a) avaldas Statistikaamet kvartaalselt põhieksporti ja põhiimpordi (ehk ainult Eestis registreeritud firmade) andmeid, ei ole analüüsitava perioodi andmed eelmiste perioodidega võrreldavad.

Kangete alkoholsete jookide ekspordikäive ulatus 2008. aasta I poolaasal 777 mln kroonini ja impordikäive oli 1 113 mln kroonini ning nende jookide väliskaubakäibe saldo püsis ligi 336 mln krooniga negatiivsenä.

Tabel 6

Kangete alkoholsete jookide rahaline eksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal (100%-lise alkoholina)

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport	150.61	132.24	274.32	93,984	110,101	777,146
Import	86.23	83.16	182.78	240,491	250,398	1112,978

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 7

Kangete alkoholsete jookide toodang, ekspordi- ja impordikogused 2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa **
Toodang*	2 766	3 577	4 046
Eksport	624	833	2 833
Import	2 789	3 011	6 089

*hinnanguline absoluutalkoholis; ümberarvutustel keskmiseks kanguseks võetud 38%

**kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

SA andmetel veeti 2008. aasta 6 kuuga Eestist välja 2,83 mln liitrit kangeid alkohoolseid jooke. **Viinaliidu** ning EKI-le esitatud **tootjate** andmetel (tabel 10) eksportisid Eesti tootjad I poolaastal kangeid alkohoolseid jooke 935 tuh liitrit (100%-lise alkoholina). Seega Eesti tootjate poolt eksporditud kangete alkohoolsete jookide mahud moodustasid 2008. aasta I poolaastal 1/3 kogueksportidist ning ülejäänud 2/3 sellest oli Eestit läbiv transiitvedu.

SA andmetel oli 2008. aasta esimesel 6 kuul kangete alkohoolsete jookide kogueksportidist esikohal viski (1 069,5 tuh liitrit 100%-s alkoholisisaldusega), mis moodustas antud tootegrupi ekspordimahust 38%. Viina väljaveetud kogused olid mõnevõrra väiksemad (921 tuh liitrit 100%-s alkoholisisaldusega) ning see kogus moodustas ligi kolmandiku kangete alkohoolsete jookide kogueksportidist. Likööri müüdi välisriikidele 461 tuh liitrit ehk 16% kangete jookide kogueksportidist. Lisaks eeltoodud jookidele müüdi välisriikidele 272 tuh liitrit konjakit-brändit (10% kogueksportidist) ning väikestes kogustes ka džinni ja rummi (osakaalud vastavalt 3% ja 1%).

Tabel 8

Kangete alkohoolsete jookide koguseline põhieksport ja -import ning struktuur
2006-2008.a I poolaastal (1000 liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa	Struktuur 2006 I pa, %	Struktuur 2007 I pa, %	Struktuur 2008*I pa, %
EKSPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	624	833	2 833	100	100	100
sh Konjak-brändi	30,7	77,2	272,3	5	9	10
Viski	35,2	33,0	1069,5	6	4	38
Rumm	8,9	6,4	22,4	1	1	1
Džinn	10,1	7,5	86,6	1	1	3
Viin	385,3	509,9	921,0	62	61	32
Liköör	153,8	198,5	461,1	25	24	16
IMPORT						
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	2 789	3 011	6 089	100	100	100
sh Konjak-brändi	295,3	306,7	472,1	10	10	8
Viski	226,7	230,8	1733,3	8	8	29
Rumm	76,3	114,2	140,5	3	4	2
Džinn	48,1	40,7	186,0	2	1	3
Viin	1983,8	2175,5	3250,1	71	72	53
Liköör	158,6	143,1	307,0	6	5	5

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed

Allikas: SA

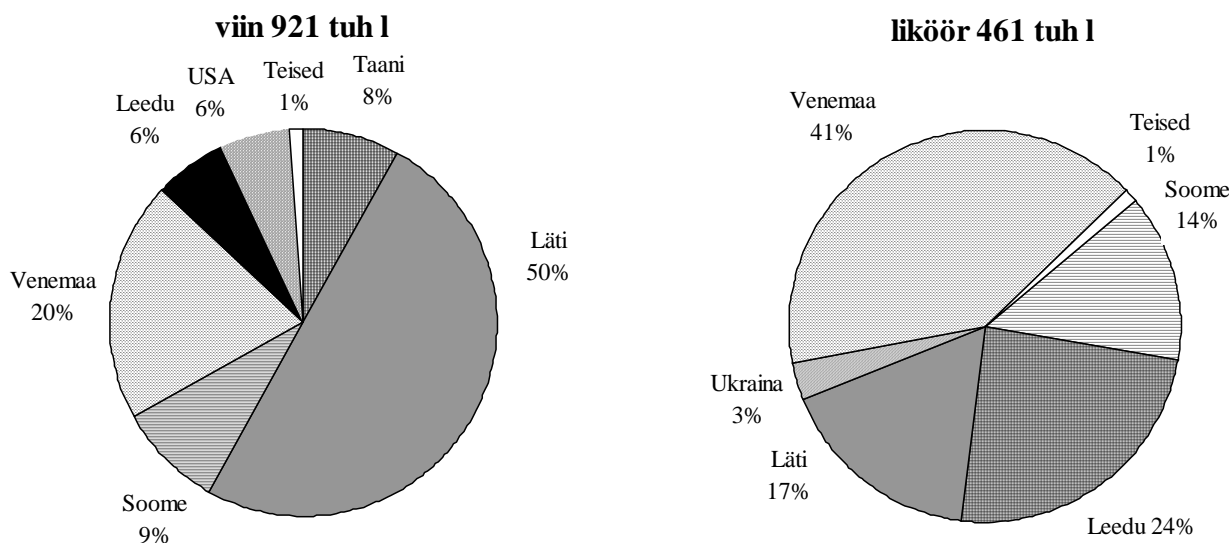
Andmetest võib järeldada, et Eesti kangete alkoholsete jookide koguekspordis moodustas koguseliselt poole viski ja likööri reeksport (transiitvedu) ning lisaks sellele toimus väiksemates kogustes ka konjaki-brändi ja viina transiidivedu, mis moodustasid vastavalt 9% ja 5% kangete alkoholsete jookide kogumüügist välisurule.

Riikidest püsis viina ekspordis esikohal Läti, kuhu läks pool kogu eksporditud viinast. Tähtsuset järgmiseks viina ekspordiriigiks, osakaaluga 20%, oli Venemaa. Soome ja Taani müüdü kogused olid vaadeldaval perioodil ligilähedased ning moodustasid vastavalt 9% ja 8% viina koguekspordist. Leetu ja USA-sse müüdi mõlemasse 6% viina koguekspordimahust. Ülejäänud riikidesse müüdü kogused moodustasid kokku vaid 1% väljaviidud viinast.

Likööri ekspordi sihtriikide seas oli esikohal Venemaa, kuhu väljaveetud kogused moodustasid 41% antud joogi müügist välisurule. Sama palju (41%) müüdi likööre Leetu ja Lätti, kusjuures esimesele kuulus 24% ja teisele 17% likööri koguekspordimahust. Likööri eksporditi ka Soome (osakaal 14%) ja väikestes kogustes Ukrainasse (osakaal 3%).

Joonis 2

Viina ja likööri ekspordistruktuur riigiti 2008. a I poolaastal (% ekspordikogusest)

Nagu varemgi, oli ka 2008. aasta I poolaastal kogu kangete alkoholsete jookide grupi põhiliseks ekspordi sihtriigiks Venemaa (osakaal 59%). Sinna oli suunatud suurem osa Eestit läbinud alkoholi transiitvedudest, kuna Venemaale veeti peaaegu kogu (96%) eksporditud viski ja 90% džinnist ning ligi 3/4 konjakist. Teisel positsioonil antud tootegrupi koguekspordis oli Läti, kuhu müüdi 20% kangete alkoholsete jookide ekspordimahust. Soome ja Leedu osatähtsus nende jookide ekspordis oli vastavalt 6% ja 5%. Ülejäänud riikide osakaal oli alla 5%. Seega pea kogu kangete alkoholsete jookide eksporditurg asub Eesti jaoks lähiriikides.

Tabel 9

Kangete alkoholsete jookide koguseline eksport riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
Venemaa	1 683	59
Läti	558	20
Soome	183	6
Leedu	150	5
Taani	80	3
Ukraina	18	1
Teised	161	6
Kokku	2 833	100

Allikas: SA

Alkoholitootjate Liidu ja EKI poolt kogutud tootjate andmetel suurenesid 2008. aasta I poolaastal Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused 11% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Sarnaselt varasemate aastatega eksporditi ka käesoleva aasta I poolaastal põhiliselt kahte toodet – viina, mille väljamüügi kogus ulatus 785 tuh liitrini (84% Eesti toodete ekspordikogusest) ning likööri, mida veeti välja 133 tuh liitrit (14%). Eestis toodetud viina eksport suurenes aastatagusega võrreldes 12%, liköörieksport 3%. Teiste kangete alkoholsete jookide väljaveetud kogused olid marginaalsed ning hõlmasid 2% kangete alkoholsete jookide müügist välisurule.

Tabel 10

Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	Muutus +/- I pa'08/I pa'07 %
Kokku kanged alkohoolsed joogid	681,4	844,1	935,0	10,8
sh viin	627,0	704,1	785,6	11,6
liköör	49,0	129,0	133,0	3,1
konjak-brändi	-	-	10,2	-
džinn	5,4	5,5	4,6	-16,4
viski	-	2,6	1,1	-57,7
rumm	-	2,9	0,45	-84,5

Allikad: Alkoholitootjate Liit, EKI

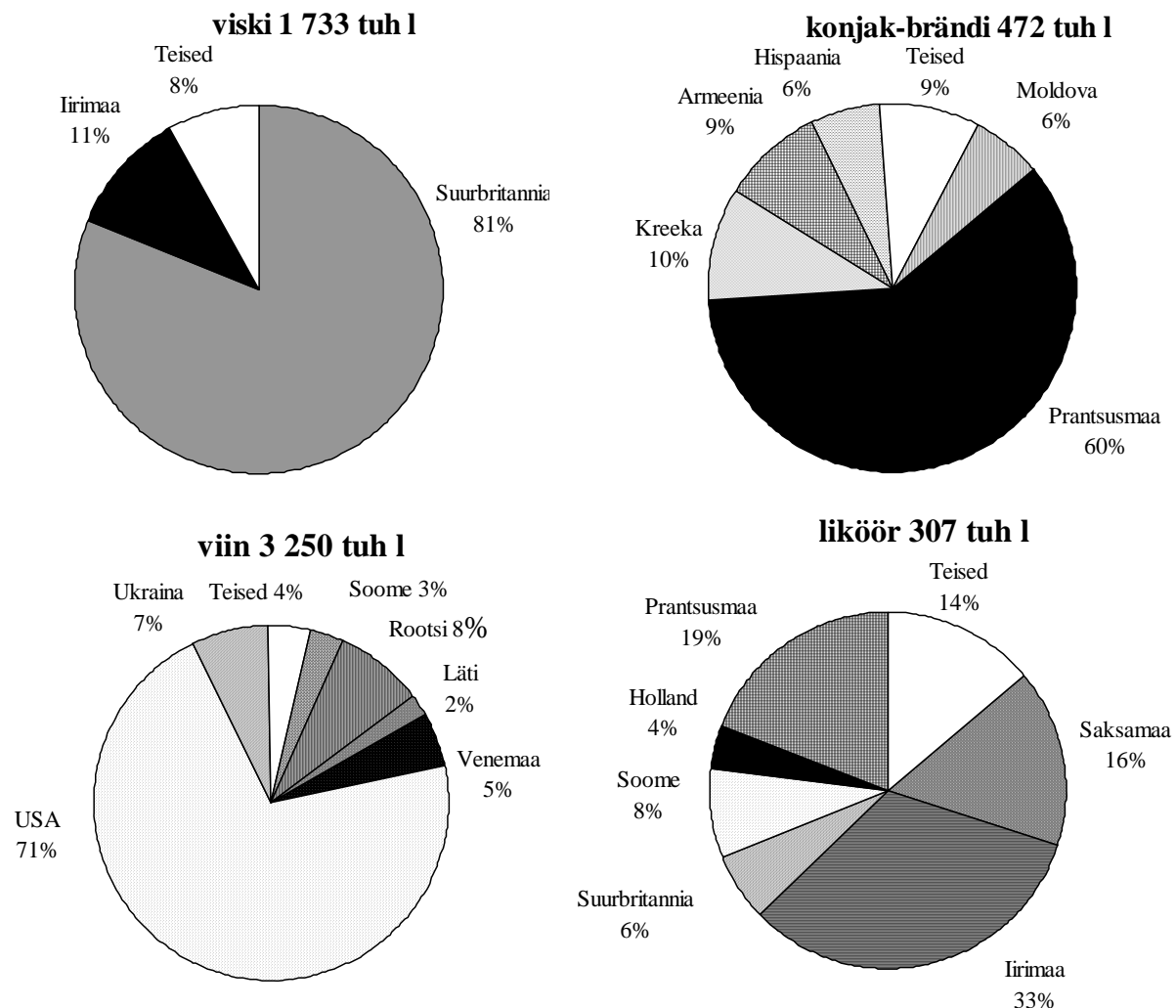
2008. aasta 6 kuuga **imporditi** SA andmetel Eestisse 6,1 mln liitrit (100%-lise alkoholina) kangeid alkohoolseid jooke. Nende jookide impordistruktuuris oli esikohal **viin**, mille kogus

ulatus 3,25 mln liitrini (100%-lise alkoholina ehk arvestuslikult 8,1 mln liitrit 40%-lise alkoholina) ning hõlmas rohkem kui poole (53%) kogu tootegrupi koguselisest impordist.

Analoogselt eelmiste aastatega oli viina sisseveetud kogustes suur osakaal USA toodangul, mis oli suurtes vaartides ja väga kange tööstuse tooraineks kasutatav viin. USA viina impordikogus ulatus 2,3 mln liitrini (100%-lise alkoholina), moodustades 71% kogu välisturult ostetud viinast ning seda oli 38% rohkem eelmise aasta 6 kuuga võrreldes. USA toodangule järgnesid Rootsi ja Ukrainast sisseveetud viinad, nendest riikidest toodud viina kogused moodustasid vastavalt 8% ja 7% kogu sisseostetud viinast. Venemaa päritoluga viin hõlmas 5% viina koguimpordist. Teiste riikide osakaalud olid alla 5%.

Joonis 3

Kangete alkoholsete jookide koguimpordistruktuur riigiti
2008. aasta I poolaastal (% impordikogusest)

Kangetest alkoholsetest jookidest oli mahuliselt teiseks importtooteks viski (29% kogu kangete alk. jookide impordikogusest). Traditsiooniliselt osteti ka tänavu I poolaastal valdav osa viskist sisse Suurbritanniast (81%) ja Irimaalt (11%). Ülejäänud riikidest sisseveetud

viskikogused moodustasid summaarselt 8% antud joogi sisseveost. Oluline osa (68%) imporditud viskist reeksporditi. Seega jäi kohalikule turule ligi 1/3 sisetoodud viskikogusest.

SA andmetel ulatus 2008. aasta kahe kvartaliga **konjaki-brändi** impordimaht 472 tuh liitrini (100%-lise alkoholina) ning moodustas kangete alkoholsete jookide koguimpordis 8%. Analoogselt eelmiste aastatega, oli ka vaadeldaval perioodil olulisimaks konjaki-brändi päritoluriigiks Prantsusmaa, kust osteti sisse 60% antud toote koguimpordist. Kreeka oli 10%-ga osatähtsusest teisel positsioonil. Teiste riikide osakaalud olid alla 10%, nt Armeenia 9%, Hispaania ja Moldova võrdselt 7%.

Likööri imporditi 2008. aasta I poolaastal 307 tuh liitrit (100%-lise alkoholina) ning nende osakaal kangete alkoholsete jookide sisseveos oli 5%. Likööride impordiriikide seas püsis esikohal Iirimaa, kelle toodang moodustas kolmandiku selle joogi impordimahust. Prantsusmaalt sisse ostetud likööride kogused moodustasid 19% likööride koguimpordist ja Saksamaalt toodu 16%. Teiste riikide osakaalud olid alla 10% (nt Soome 9%).

Džinni ja **rummi** välisturult ostetud kogused olid jätkuvalt väikesed ning hõlmasid vastavalt 3% ja 2% kangete alkoholsete jookide sisseveetud mahtudest.

Kogu kangete alkoholsete jookide tootegrupi sisseveos oli riikidest esikohal toorainena kasutava viina impordi tõttu USA, kust osteti sisse 38% nende jookide impordist. Viski transiitveo tõttu läbi Eesti hõlmas Suurbritannia toodang üle neljandiku kangete alkoholsete jookide impordist. Rootsi ja Iirimaa impordimahud olid samal tasemel ning moodustasid 5% kangete alkoholsete jookide koguselisest impordist. Teise riikide osatähtsused olid väiksemad.

Tabel 11

Kangete alkoholsete jookide koguline import riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
USA	2 307	38
Suurbritannia	1 584	26
Rootsi	321	5
Iirimaa	291	5
Prantsusmaa	263	4
Ukraina	234	4
Soome	199	3
Teised	890	15
Kokku	6 089	100

Allikas: SA

Hinnad

2008. aastal mõjutab alkohoolsete jookide jaehindu aktsiiside tõstmine kahes jaos. 2008. aasta II kvartali (maikuu) hinnavaatlus näitas, et kõik kohalikud **viinad** olid aasta jooksul kallinenud. Eestis keskmiselt tõusid viina hinnad 19% ja Tallinnas 17%, kusjuures kõrgema hinnaklassi viinade hinnad tõusid vähem, vastavalt 9% ja 8%. Populaarsemate kohalike viinabrändide jaehind on aastaga tõusnud kiiremini kui tarbijahinnaindeks (+10,4%).

Kuna 2008. aasta 1. jaanuarist rakendatud uute alkoholiaktsiisi määrade tõttu varuti 2007. aasta lõpus alkohoolseid jooke ette, siis käesoleva aasta I kvartali müügikäive vähenes. Sellest tingitult langetati II kvartalis viina jaehindu mõnevõrra - Eestis tervikuna olid kohalikud viinad maikuuks 1% ja Tallinnas 2,6% odavamad kui veebruaris.

1. jaanuaril tõusnud aktsiisi ja sellest suurenenud käibemaksu tõttu kallines kauplustes pooleliitri kohaliku viina pudel 10,5%. Seega veidi üle poole I poolaasta lõpuks aastaga toimunud viinahinna tõusust oli tingitud maksumuutusest, alla poole tooraine kallinemisest ja muude

Tabel 12

Eesti kangete alkohoolsete jookide keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitri klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

	Mai 2007	Nov. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Muutus mai 08/ mai 07, %	Aug. 2008
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	62.68	67.92	75.31	74.73	19,2	84.79
Madalam hinnaklass	53.13	57.04	65.01	63.29	19,1	71.77
Keskmine hinnaklass	72.22	78.81	85.61	86.18	19,3	97.81
Kõrgem hinnaklass	154.48	155.67	175.15	168.13	8,8	185.57
Liköörid	76.04	77.67	82.27	84.10	10,6	89.82
Marjaliköörid	52.92	53.64	56.25	57.56	8,8	63.01
Kanged liköörid	98.31	99.29	107.48	109.61	11,5	115.34
Kreemliköörid	76.89	80.07	83.10	85.14	10,7	91.10
Džinnid	75.24	78.11	81.88	81.45	8,3	94.82
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	62.42	68.84	75.08	73.14	17,2	84.28
Madalam hinnaklass	51.63	56.72	64.01	60.56	17,3	71.62
Keskmine hinnaklass	73.21	80.96	86.16	85.73	17,1	96.93
Kõrgem hinnaklass	154.63	157.00	175.97	167.67	8,4	185.67
Liköörid	75.94	77.88	81.36	83.42	9,8	89.37
Marjaliköörid	52.78	53.91	56.17	57.09	8,2	62.09
Kanged liköörid	98.74	100.07	104.38	108.97	10,4	115.32
Kreemliköörid	76.31	79.67	83.53	84.20	10,3	90.70
Džinnid	75.77	79.47	82.55	81.86	8,0	94.72

¹ 0,7-liitrine klaaspudel;
Allikas: EKI

Tabel 13

Kange alkoholi aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	30.40	33.60	40.40
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	15.96	17.64	21.21
Aksiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	35.87	39.65	47.67
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	18.83	20.82	25.03

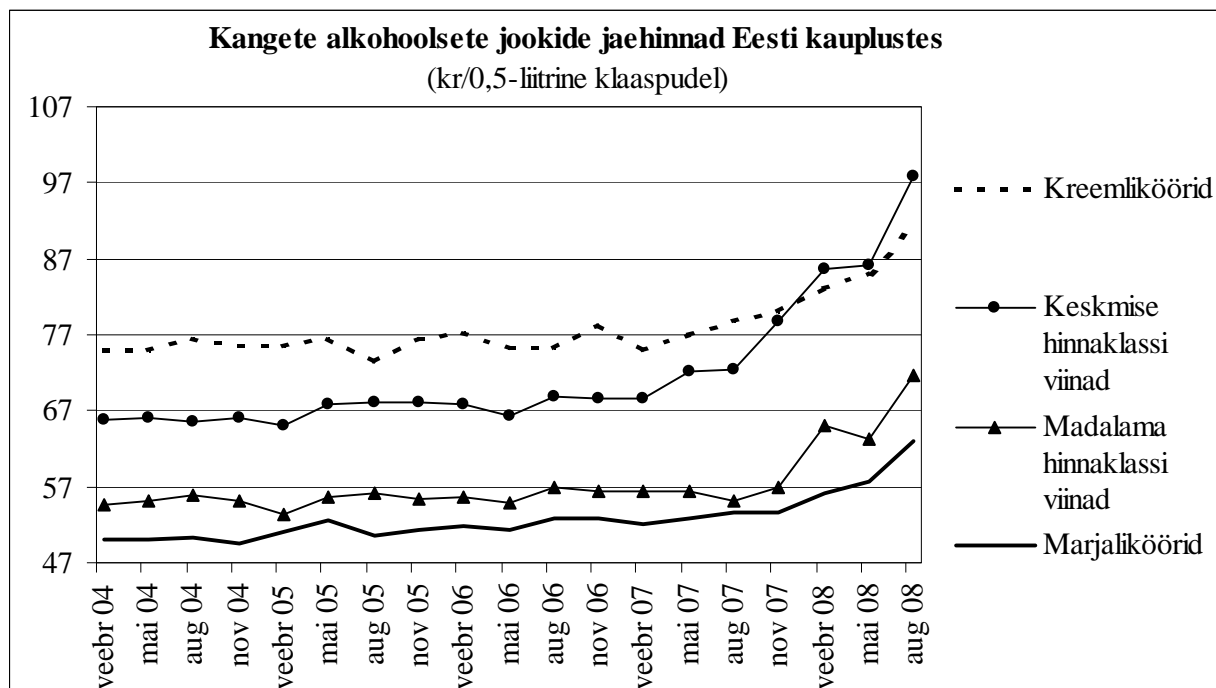
Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

kulude suurenemisest.

III kvartalis kallinesid viinad veelgi, sest alkoholiaktsiis tõusis alates 1.juulist 2008.a veel 20%.

2008. aasta mais (2007.a maiga võrreldes) tõusid ka likööride hinnad (+10%) ja seda nii Eestis keskmiselt kui Tallinnas. **Marjaliköörid** kallinesid üle Eesti ja Tallinnas enam-vähem võrdselt (ligi 8%). Veidi enam kallinesid **kanged ja kreemliköörid** (Eestis keskmiselt vastavalt +12% ja +11%, Tallinnas 10%). Likööride hinnad tõusid nii I kui ka II kvartalis, viimases juba väiksemas matus. I poolaasta lõpuks toimunud likööride hinnatõus võrreldes aastatagusega toimuski põhiliselt aktsiiside tõstmise tõttu. Liköörid kallinesid ka jooksva aasta III kvartalis.

Joonis 4

Allikas: EKI

Hinnatõus ei jäänud toimumata ka **džinnide** osas, aastatagusega võrreldes kallinesid need kauplustes nii Eestis keskmiselt kui ka Tallinnas 8%. Hinnad tõusid järsult I kvartalis, kuid veidi langesid II kvartalis. III kvartalis kallinesid džinnid hüppeliselt.

EKI poolt juunis 11-s Euroopa Liidu pealinnas läbiviidud rahvusvahelise hinnavaatluse kohaselt suurenes Eestis **viina** hinna vahe Lätiga. 2008. aasta juunis olid populaarsemad kohalikud viinad Tallinnas keskmiselt 69% kallimad kui Riias. Aasta tagasi oli hinnavahe 56% (Tallinnas kallim). See soodustab Lõuna-Eestis viina piirikaubandust senisest veelgi enam.

Aastaga on viinad kallinenud Prahas (24%), Vilniuses (22%), Tallinnas (19%), Bratislavas (16%), Helsingis (14%) ning Riias (9%). Teistes pealinnades ei ole aastaga olulist hinnamuutust toimunud.

Tabel 14

Viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2007-2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kroonides)

Pealinn	juuni 2007	detsember 2007	märts 2008	juuni 2008
Kohalik viin 38-40%, 0,7-0,75 l klaaspudel				
Tallinn	88.29	92.68	108.13	104.98
Riia	56.77	59.89	57.66	62.11
Vilnius	81.52	84.81	99.64	99.63
Varssavi	119.25	114.12	114.05	112.29
Praha	82.80	100.06	122.50	102.47
Bratislava	76.13	77.80	81.93	88.33
Budapest	121.21	127.21	132.67	x
Helsingi*	202.00	202.00	229.85	229.85
Berliin	75.47	80.42	80.42	79.12
Amsterdam	x	234.54	234.54	231.41
Stockholm*	321.30	331.95	315.27	318.29
Absolut vodka 40%, maitsestatamata, 0,7 l klaaspudel				
Tallinn	237.00	237.00	261.95	264.63
Riia	315.25	376.25	360.66	359.33
Vilnius	190.05	182.58	219.74	212.94
Praha	195.44	208.10	213.91	222.11
Bratislava	204.85	204.78	213.58	229.88
Helsingi*	253.32	253.32	280.07	280.07
Berliin	205.86	200.64	200.64	205.86
Amsterdam	x	242.37	242.37	242.37
Stockholm*	388.24	386.99	381.99	385.30

* alkoholi kauplustes

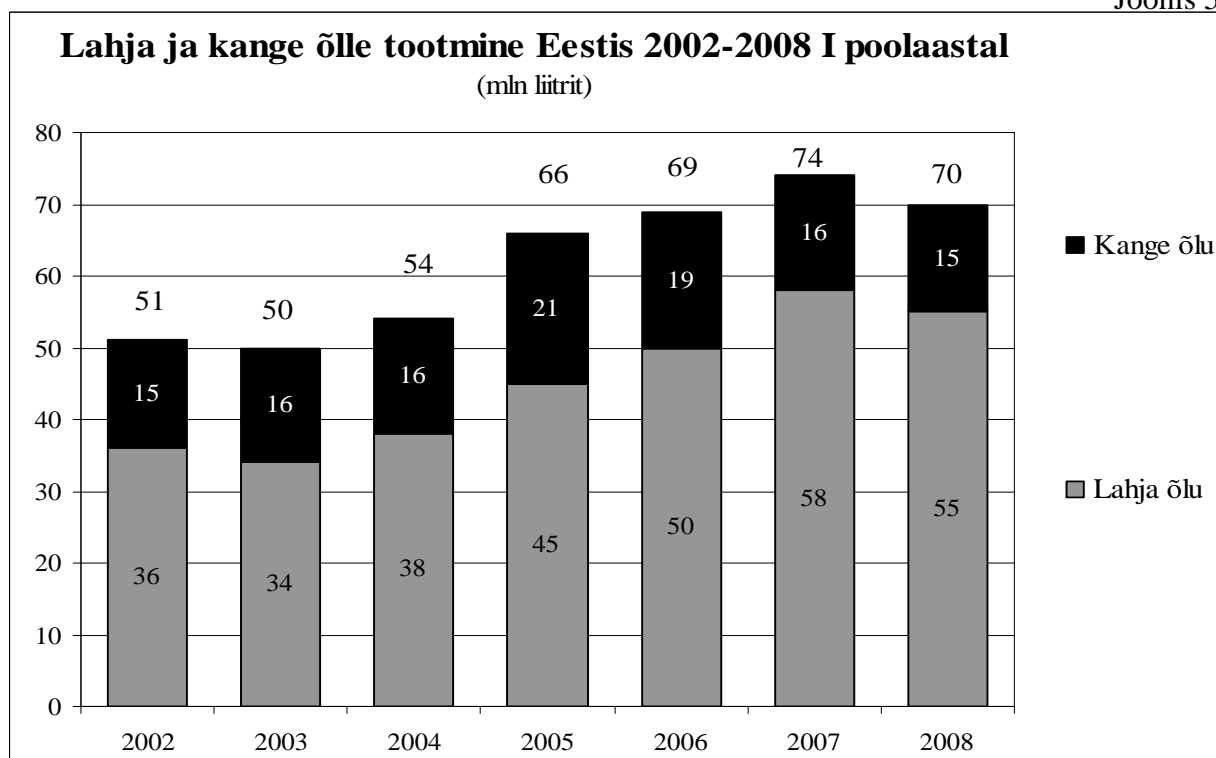
Allikas: EKI

3. ÕLU

Tootmine

Siseturu nõudluse vähenemise tõttu toodeti SA andmetel 2008. aasta I poolaastal Eestis **õlut** 5% vähem kui aasta tagasi. Kokku oli toodang 70 mln liitrit. Siseturu nõudluse langust võib põhjendada õlle kallinemisega 2008. aasta algul. Lisaks varusid osad kaubandusettevõtted kõrgema aktsiisimäära tõttu õlut 2007. aasta lõpus ette, mis samuti mõjutas 2008. aasta I poolaasta tootmistahtu. Aastatagusest väiksemad olid ka Eesti tootjate poolt eksporditud õlle kogused. Vaadeldaval perioodil vähenes nii lahja kui kange õlle tootmine. Suurem langus toimus kangete õllede osas (-9,5%), lahjade õllede tootmine kahanes vähem (-4%). Õlle tootmise struktuur oli sarnane aastatagusega – lahja õlu (alk. sisaldus alla 6%) moodustas õlle kogutoodangust 79% (2007.a I pa 78%) ning kange õlu (alk. sisaldus üle 6%) vastavalt 21% kogutoodangust (2007.a I pa 22%). Kohaliku õlle müük siseturule vähenes analüüsitaval perioodil 5,5%, sealjuures lahjade õllede müük oli 5% ja kangete õllede müük 8% väiksem kui aasta tagasi. Endiselt realiseeriti suurem osa kodumaisest õlletoodangust kohalikul turul (2008.a I pa 90%; 2007.a I pa 89%).

Joonis 5

Allikas: EKI (hinnanguline)

Eesti juhtivate õlletootjate AS Saku Õlletehase ja AS A. Le Coqi summeeritud osatähtsus õlle kogutoodangus ulatus 2008. aasta esimesel 6 kuul 91%-ni, peaaegu sama suur oli see ka aasta tagasi (92%). Vaatamata sellele, et AS Saku Õlletehas tootmine oli väiksem kui eelmise aasta samal perioodil, säilitas ettevõtte õlletootmises (sh mõned õlut sisaldavad lahjad segatud jookid) esikoha. AS A. Le Coq, kelle toodangumaht aastaga kasvas, oli osakaalult teiseks tootjaks, jäädes liidrile napilt alla.

Väliskaubandus

Õlut eksporditi Eestist 2008. aasta 6 kuuga 93 mln krooni eest, seda oli ligi 1/5 enam kui aasta tagasi. Samal ajal õlle impordikäive ulatus 90 mln kroonini. Seega oli õlle väliskaubandusbilanss jätkuvalt positiivne. Ekspordikäibe kasv tulenes vaid kõrgematest ekspordihindadest (+13%), sest ekspordikogused 2008. aasta I poolaastal ei ole muutunud eelmise aasta sama perioodiga võrreldes. Õlut eksporditi Eestist kokku 12,6 mln liitrit, millest 54% oli Eesti tootjate valmistatud õlu ning ülejäänud reeksport.

Tabel 15

Õlle rahaline põhieksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	08 / 07, +/- %
Eksport	5.98	6.09	7.38	61,1	76,5	92,9	21,4
Import	8.25	8.98	10.12	57,3	69,8	89,7	28,5

Allikas: SA

Tabel 16

Õlletoodang, põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	08 I pa/07 I pa, %
Toodang	69 311	73 832	69 970	-5,2
Eksport	10 229	12 555	12 582	0,21
Import	6 941	7 773	8 865	14,0

Allikas: SA

Eesti õlleeksport jagunes põhiliselt kolme sihtriigi vahel, millest olulisimaks oli Läti ning sinna suunatud kogused suurenesid aastaga 9,4%, moodustades 47% toote ekspordikogusest. Seevastu Leetu väljaveetud kogused olid väiksemad kui aasta tagasi ning moodustasid pea-aegu 1/3 õlle koguekspordist. Soome eksporditud õlle kogused suurenesid 5% aastatagusega võrreldes ning moodustasid 19% õlle koguekspordist. Teistesse riikidesse müüdud kogused hõlmasid 2% õlle koguekspordist.

Õlle impordikäive 2008. aasta I poolaastal oli 28,5% suurem kui 2007. aasta 6 kuul. Rahalise impordi kasvu tagasid nii kõrgemad impordihinnad (+13%) kui ka suuremad kogused (+14%).

Kuigi Soomest sisseveetud õlle kogused olid aastatagusest 22% väiksemad, oli Soome endiselt tähtsaimaks õlle impordiriigiks (37% õlle koguimpordist; 2007.a I pa 55%). Teisel positsioonil, osakaaluga 17%, püsis Venemaa ning sealt imporditud õlle kogus suurenes aastaga rohkem kui 3/4 võrra. Oluliselt kasvas ka õlle sissevedu Hollandist, kust imporditud kogused olid 87% suuremad kui 2007. aasta I poolaastal ning moodustasid 10% sisseveetud

õllest. Lätist osteti sisse 7% imporditud õllest (aasta tagasi 9%) ning kogused olid väiksemad kui 2007. aasta esimesel 6 kuul. Teiste riikide kogused hõlmasid kokku 29% õlle koguimpordist käesoleva aasta I poolaastal, kusjuures Leedu, Tšehhi ja Saksamaa mahuline import kasvas kordades.

Tabel 17

Õlle koguseline eksport riigiti 2007-2008.a I poolaastal

	1000 liitrit		I pa'08/ I pa' 07,%	Osakaal, %	
	2007 I pa	2008 I pa		2007 I pa	2008 I pa
Läti	5 427	5 937	9,4	43	47
Leedu	4 595	3 992	-13,1	37	32
Soome	2 277	2 406	5,7	18	19
Teised	256	247	-3,6	2	2
Kokku	12 555	12 582	0,2	100	100

Allikas: SA

Tabel 18

Õlle koguseline import riigiti 2007-2008.a I poolaastal

	1000 liitrit		I pa'08/ I pa'07,%	Osakaal, %	
	2007 I pa	2008 I pa		2007 I pa	2008 I pa
Soome	4 281	3 321	-22,4	55	37
Venemaa	847	1 490	76,0	11	17
Holland	493	919	86,6	6	10
Läti	728	631	-13,3	9	7
Leedu	214	447	109,4	3	5
Tšehhi	195	438	125,0	3	5
Saksamaa	66	337	406,2	1	4
Ukraina	228	309	35,8	3	4
Teised	721	973	34,6	9	11
Kokku	7 773	8 865	14,1	100	100

Allikas: SA

Hinnad

2008. aasta 1. jaanuarist tõusnud alkoholi aktsiis kergitas ka õlle jaehindu kauplustes märgatavalt. Hinnatõus algas 2008. aasta I kvartalis, kui õlled olid Eesti kauplustes ligi 20% kallimad kui aasta tagasi ning peaaegu samas tempos jätkus see tendents ka II kvartalis. 2007. aasta II kvartaliga võrreldes tõusid hinnad Eestis tervikuna 22% ja Tallinnas 20%, kusjuures lahjad ja kanged õlled kallinesid enam-vähem võrdselt. Aktsiisitõusu tõttu kallines õlu aastatagusega võrreldes 10-11% (sh käibemaksu osa suurenemine), ülejäänud osa hinnatõusust oli tingitud tooraine kallinemisest ja teiste kulude kasvust. Õlle hindade tõusutrend jätkus ka III kvartalis, kuid kasvutempo oli varasemast oluliselt aeglasem. Kusjuures Tallinnas oli lahja õlle hind augustis sama mis mais.

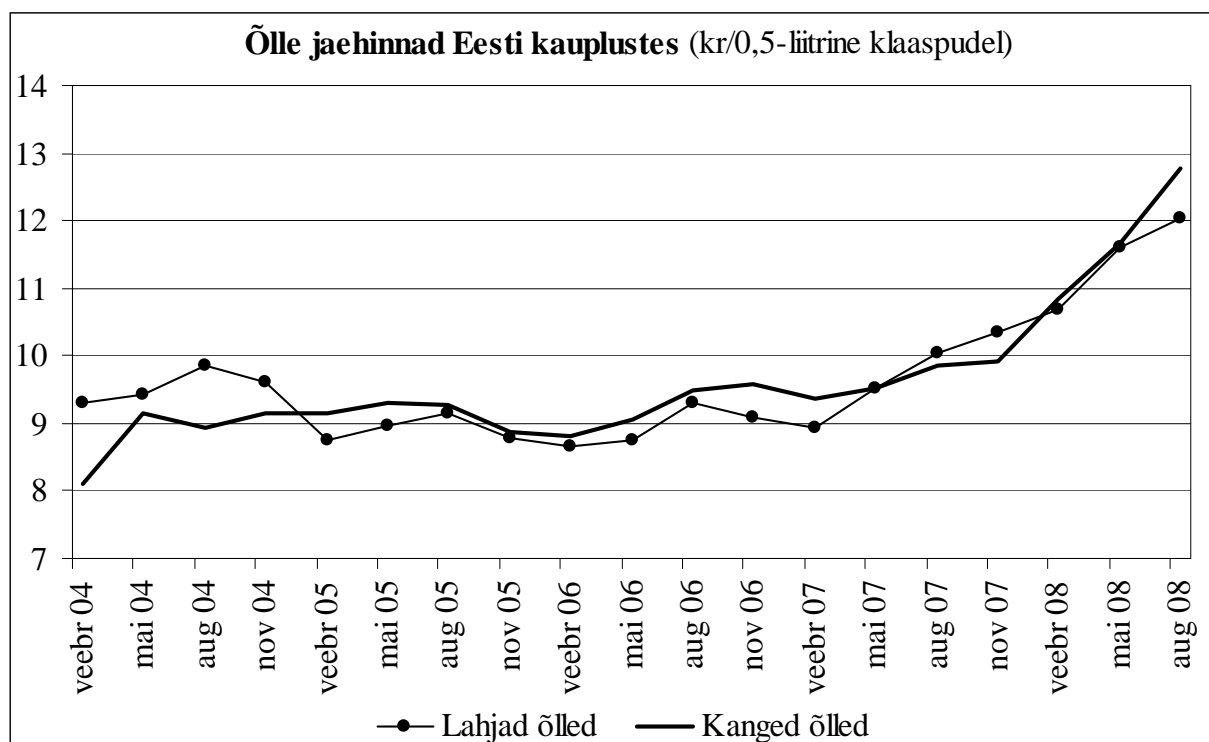
Tabel 19

Eesti õlle keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga)

	Mai 2007	Nov. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Muutus +/- mai 08/ mai 07, %	Aug. 2008
Eestis keskmiselt	9.52	10.14	10.76	11.64	22,3	12.39
Lahja õlu <6%	9.53	10.36	10.69	11.60	21,7	12.03
Kange õlu >6%	9.51	9.92	10.83	11.68	22,8	12.76
Tallinnas keskmiselt	9.70	10.29	11.03	11.61	19,7	12.17
Lahja õlu <6%	9.82	10.52	10.99	11.73	19,5	11.76
Kange õlu >6%	9.58	10.07	11.08	11.49	19,9	12.58

Allikas: EKI

Joonis 6

Allikas: EKI

Tabel 20

Õlle aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.33	1.47	1.77
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.32	2.56	3.08
Aktiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.57	1.74	2.09
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.74	3.02	3.63

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

EKI rahvusvaheline hinnavaatlus näitas, et populaarsemate kohalike **õllede** keskmine hind Tallinna supermarketites oli 2008. aasta juunis kõrgem, kui enamuses vaatluse all olnud pealinnades. Erandiks olid kõrge aktsiisimaksuga Helsingi ja Stockholm. Amsterdamis kauplustes maksis õlu sama palju kui Tallinnas. Peaaegu kõikides pealinnades olid hinnad jooksva aasta juunis kõrgemad kui aasta tagasi, kuid ka siin olid erandiks Helsingi ja Stockholm. Soome pealinnas olid hinnad 17,5% madalamad aastatagusega võrreldes ja Rootsi pealinnas püsisid õlle hinnad aastatagusel tasemel. Õlle hinnatõus oli 2008. aasta juunis aastatagusega võrreldes Varssavis 41%, Bratislavas 20%, Vilniuses 19% ja Budapestis 16%. Ülejäänud vaadeldud pealinnades oli hinna kasvutempo oluliselt aeglasem (alla 10%).

Viimase aastaga on ka õlle puhul suurenenud hinnavahe Eesti ja Läti jaehindade vahel. Kui aasta tagasi juunis olid Tallinnas kohalike õllede hinnad ligi 27% kõrgemad kui Riias, siis selle aasta juunis oli hinnavahe juba ligi 35%. Ka õlle hinnaerinevused ahvatlevad piiriäärseid inimesi Lätti õlleostudele minema.

Tabel 21

Õlle hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2007-2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr)

Pealinn	Õlu hele, 4,3-4,7%, 0,5 l koos taara hinnaga			
	juuni 2007	detsember 2007	märts 2008	juuni 2008
Tallinn	10.70	11.43	11.74	11.70
Riia	8.46	9.57	9.13	8.68
Vilnius	7.66	7.66	9.02	9.13
Varssavi	8.17	10.02	10.83	11.48
Praha	6.18	6.68	6.19	6.58
Bratislava	6.32	6.48	6.93	7.59
Budapest	7.83	7.56	7.89	9.11
Berliin	10.80	10.98	12.78	11.58
Helsingi	27.38	29.16	30.27	22.60
Amsterdam	-	11.04	11.65	11.73
Stockholm	14.89	14.85	15.85	14.91

Allikas: EKI

4. LAHJAD ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

Lahjade alkoholsete jookide gruppi on koondatud lahjad segatud piiritusjoogid (long drink jms) ja kääritatud joogid (sh siidrid, puuvilja- ja marjaveinid).

Lahjade alkoholsete jookide tootmismahud olid 2008. aasta I poolaastal Eestis langustrendil, seda kinnitavad nii **SA andmed** kui ka EKI-le edastatud **tootjate andmed**. Analüüsi aluseks on võetud EKI-le esitatud andmed. 2008. aasta 6 kuuga toodeti Eestis kokku 18,0 mln liitrit lahjasid alkoholseid jooke. Nende tootmine oli 1,7 mln liitri võrra ehk 8,5% väiksem kui aasta tagasi (2007.a I pa 20 mln l), kusjuures suurem langus toimus lahjade segatud piiritusjookide tootmises. Neid toodeti SA andmetel 31% ja EKI andmetel 14% aastatagusest vähem. Kääritatud jookide tootmismahud olid EKI andmetel aastatagusest mõnevõrra väiksemad (-2,7%), kuid SA andmetel olid mahud 1% aastatagusest suuremad. EKI hinnangul toimus nende jookide tootmise langus puuvilja- ja marjaveinide toodangu mahu vähenemise arvel, mis EKI hinnangul kahanes 13% ja SA hinnangul 7%. Tõenäoliselt on eelmise aasta toodang SA poolt alahinnatud, samas jooksva aasta andmed langevad kokku. Seevastu siidrite tootmine suurenes ja seda nii SA kui EKI andmetel. Ka selle toote osas on erinevatel andmekogujatel toodangumahud erinevad. Kui SA andmetel ulatus 2007. aasta I poolaastal siidrite toodang 6,7 mln liitrini, siis EKI andmetel oli see ligi 6,9 mln liitrit, mille tõttu SA andmetel

Tabel 22

Lahjade alkoholsete jookide toodang 2006-2008 I poolaastal **SA andmetel** (mln liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	08 I pa/07 I pa, %
Kokku lahjad alkoholised joogid*	18,87	19,62	16,59	-15,4
sh lahjad segatud piiritusjoogid	7,85	10,20	7,08	-30,6
kääritatud joogid*	11,02	9,42	9,51	1,0
sh siider	6,60	6,71	6,98	4,1
puuvilja- ja marjaveinid	4,42	2,71	2,53	-6,8

* EKI arvestatud

Tabel 23

Lahjade alkoholsete jookide toodang 2006-2008 I poolaastal **EKI andmetel** (mln liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	08 I pa/07 I pa, %
Kokku lahjad alkoholised joogid*	20,02	20,04	18,34	-8,5
sh lahjad segatud piiritusjoogid	7,85	10,30	8,86	-14,0
kääritatud joogid*	12,17	9,74	9,48	-2,7
sh siider	6,63	6,86	6,98	1,8
puuvilja- ja marjaveinid	5,54	2,88	2,50	-13,0

* EKI arvestatud

suurenes nende jookide tootmiskaht aastaga 4% ja EKI andmetel ligi 2%. Samas ei suutnud siidri tootmise kasv tagada kääritatud jookide toodangu kasvu tervikuna. SA ja EKI andmete erinevus on seletav sellega, et tõenäoliselt on SA valimist mõned väiksemad tootjad väljas ja osaliselt võib see olla seotud ka tootjate poolt SA-le esitatud ebatäpsete andmetega. EKI poolt on eelmise aasta tootmise andmed jooksval aastal üle küsitud.

EKI andmetel toodeti Eestis 2008. aasta 6 kuuga 8,9 mln liitrit **lahjasid segatud piiritusjooke** ning see kogus oli 14% väiksem kui aasta tagasi. Tootmise languse üheks põhjuseks olid 2008. aasta 1. jaanuarist rakendatud kõrgemad aktsiisimäärad, mille tõttu toodeti ja müüdi eelmise aasta lõpus neid jooke suurtes kogustes ette. Tootmiskahtusid on mõjutanud ka AS Saku Õlletehas toodete retseptuuri muutus, mille järgi hakati osaliselt kasutama nendes jookides õlut ning sellest ajast on need joogid arvestatud õlle alla. Vaadeldaval perioodil oli lahjade segatud piiritusjookide müük siseturule 15% väiksem kui aasta tagasi. Nagu aasta tagasi, müüdi ka selle aasta I poolaastal suurem osa (85%) Eestis toodetud lahjadest segatud piiritusjookidest siseturule.

Suurimaks lahjade segatud piiritusjookide tootjaks oli endiselt AS A. Le Coq, kellele järgnes AS Saku Õlletehas. Kahe tootja summeritud osakaal, ulatudes 96%-ni kogutoodangust (2007.a I pa 98%), ei ole aastaga märgatavalt muutunud. Käesoleva aasta I poolaastal püsis AS A. Le Coq tootmine eelmise aasta tasemel, AS Saku Õlletehas tootis aga lahjasid alkohoolseid jooke oluliselt aastatagusest vähem. Vaadeldaval perioodil suurendas antud jookide tootmist AS Viru Joogid. Väikestes kogustes tootsid analüüsitavaid jooke ka AS Liivi Heliis ja AS Altia Eesti, kuid mõlema ettevõtte osakaal toodangu kogumahas oli väga väike.

Siidreid toodeti Eestis 2008. aasta I poolaastal EKI andmetel 6,98 mln liitrit, seda oli ligi 2% rohkem kui eelmise aasta I poolaastal (2007.a I pa 6,86 mln liitrit), samas müük kohalikule turule oli aastatagusest 7% väiksem. SA andmetel ulatus toodangu mahu kasv aastas 4%-ni, kuid tõenäoliselt ka siin oli 2007. aasta 6 kuu toodangu kaht alahinnatud (6,7 mln liitrit). Vaatlusperioodil müüdi kohalikust siidritoodangust 52% Eesti turul (2007.a I pa 55%).

Eesti siidritootjate seas püsis esikohal AS A. Le Coq, kelle toodangu kaht analüüsitavaal perioodil suurenes. Nagu varasematel perioodidel, oli ka käesoleval aastal suuruselt teiseks siidritootjaks Eestis AS Saku Õlletehas, kuid ettevõtte toodangu kaht oli väiksem kui aasta tagasi. Langustrendil oli AS Viru Joogid tootmine.

SA andmetel, mida kinnitavad ka EKI hinnangud, toodeti 2008. aasta 6 kuuga Eestis **puuvilja- ja marjaveine** kokku 2,5 miljonit liitrit, mida oli SA andmetel ligi 7% mullusest vähem, samas EKI andmetel oli langus suurem (-13%). Endiselt toodeti Eestis nii naturaalseid kui kangendatud marjaveine ning nende tootmise proportsioonid olid ligilähedased aastatagusega – 98% (2007.a I pa 97%) toodetust olid kääritamismeetodil saadud naturaalsed puuvilja- ja marjaveinid ja 2% (2007.a I pa 3%) toodangust moodustasid kangendatud veinid. Analüüsitavaal perioodil (2007. aasta sama perioodiga võrreldes) vähenes mõlema veini tootmine, kusjuures kangendatud veinide toodangu kaht vähenes oluliselt kiiremas tempos, vastavalt 13% ja 34%.

Suurimaks kangendatud veinide tootjaks oli AS Valtu Vein. Neid tootsid veel AS Valtu Vein ja AS Liivi Heliis. Kahe viimase ettevõtte osatähtsus veiditootmises oli liidri omast märgatavalt väiksem.

Jätakuvalt toodetakse Eestis nii lauaveine kui ka siidritootmises toorainena kasutatavaid naturaalseid veine. Siidri tooraineks kasutatavate veinide tootmine vähenes käesoleva aasta esimese 6 kuuga 12%, kuid sellele vaatamata on nende osatähtsus kogu Eesti veinitoodangus mõnevõrra suurem kui 2007. aasta I poolaastal (2008.a I pa 82,5%; 2007.a I pa 81%). Suurimaks naturaalseid veinide tootjaks oli AS Linda Nektar ning sellele ettevõttele kuulus valdav osa siidri toorainena kasutatavate veinide toodangu mahust.

Väliskaubandus

2007. aasta lõpus toimunud SA väliskaubandusstatistika kogumismetoodika muutuste tõttu kajastavad 2008. aasta I poolaasta andmed kogueksporti ja -importi (sh reeksport). Eelnevatel aastatel näitasid need põhieksporti ja põhiimporti (ainult Eesti turule import ja Eestis registreeritud ettevõtete eksport), seega ei ole vaadeldava perioodi andmed varasemaga võrreldavad.

2008. aasta 6 kuuga ulatus lahjade alkoholsete jookide kogueksportikäive 69 mln kroonini ja koguimportikäive 154 mln kroonini. Seega oli nende jookide väliskaubanduse käibe saldo negatiivne. Antud jookide ekspordikäive jagunes segatud piiritusjookide ja kääritatud jookide vahel pooleks.

Tabel 24

Lahjade alkoholsete jookide rahaline põhiexport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport						
Kokku	7.49	7.57	9.82	54,123	66,601	69,044
sh segatud piiritusjoogid	8.88	8,70	10.63	19,005	28,701	34,257
kääritatud joogid	6.90	6.89	9.12	35,118	37,900	34,787
sh siider	7.45	6.75	8.99	26,752	29,481	26,912
Import						
Kokku	11.90	12.02	11.26	121,041	121,885	153,917
sh segatud piiritusjoogid	11.33	11.22	10.07	70,950	74,377	94,088
kääritatud joogid	12.81	13.53	13.84	50,091	47,508	59,829
sh siider	11.97	13.27	14.05	20,432	19,657	25,840

*kogueksporti ja -importi andmed, varem põhieksporti ja -importi andmed

Allikas: SA

Lahjade alkoholsete jookide koguseline eksport oli 2008. aasta I poolaastal 7 mln liitrit, kusjuures kääritatud jooki veeti välja 3,8 mln liitrit ning segatud piiritusjooke 3,2 mln liitrit.

Tabel 25

Lahjade alkohoolsete jookide põhieksporti- ja -impordikogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	7 228,5	8 798,1	7 033,0
sh segatud piiritusjoogid	2 140,2	3 299,1	3 222,1
kääritatud joogid	5 088,3	5 499,0	3 810,9
sh siider	3 590,3	4 367,5	2 993,3
Import			
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	10 175,8	10 139,5	13 666,5
sh segatud piiritusjoogid	6 264,7	6 628,1	9 342,7
kääritatud joogid	3 911,1	3 511,4	4 323,8
sh siider	1 707,3	1 481,2	1 838,2

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed
Allikas: SA

Lahjade segatud piiritusjookide kaubavahetuse saldo oli I poolaastal negatiivne, kuna ekspordikäive ulatus jooksva aasta 6 kuuga 34,3 mln kroonini ning oli peaaegu 3 korda väiksem kui impordikäive (94,1 mln kr). Nende jookide müük välisurule jagunes põhiliselt nelja riigi vahel. Suurem osa Eestist väljaveetud segatud piiritusjookidest müüdi jätkuvalt Läti ja Leetu ning nende riikide summeeritud osakaal ekspordikäibes oli 65%. Venemaa, osakaaluga 21%, oli nende jookide ekspordis kolmandal kohal ja Soome osatähtsus oli 12% lahjade segatud piiritusjookide ekspordikogusest.

Tabel 26

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline kogueksport riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Läti	1 233	38
Leedu	853	27
Venemaa	691	21
Soome	382	12
Teised	63	2
Kokku	3 222	100

Allikas: SA

Kääritatud jookide väljaveoga teeniti 2008. aasta 6 kuuga ligi 34,8 mln krooni. Sellest suurema osa (77%) moodustas siidri väljamüügikäive. Kääritatud jookide koguseline eksport oli 3,8 mln liitrit, millest hinnanguliselt 2,9 mln l (tabel 28) ehk 3/4 oli kohalike ettevõtete toodang. Analoogselt rahalise ekspordiga moodustas siider ka suurema osa (79%) kääritatud

jookide väljaveetud kogustest. Vaatluse all oleval perioodil müüdi valdav osa (92%) eksporditud kääritatud jookidest teistesse Balti riikidesse - Leetu müüdi 62%, Läti 30% antud tootegrupi ekspordikogusest. Märgatavalt vähem (7%) müüdi antud jooke Soome.

Tabel 27

Kääritatud jookide koguseline kogueksport riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Leedu	2 373	62
Läti	1 160	30
Soome	247	7
Teised	31	1
Kokku	3 811	100

Allikas: SA

Eestis tegutsevate tootjate andmetel müüsid meie tootjad 2008. aastal I poolaastal lahjasid alkohoolseid jooke piiri taha 4,2 mln liitrit. See moodustas 60% selle tootegrupi ekspordikogusest (tabel 28). Peaaegu kõikide lahjade alkohoolsete jookide müük välisurule oli väiksem kui aasta tagasi, erandiks oli vaid siider. Segatud piiritusjookide ja kääritatud jookide eksport vähenes aastaga enam-vähem võrdselt, vastavalt 10% ja 12%.

Tabel 28

Eestis toodetud lahjade alkohoolsete jookide ekspordikogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	Muutus I pa'08/I pa07, +/- %
Eksport				
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	6 556	4 768	4 229	-11,3
sh segatud piiritusjoogid	1 548	1 523	1 366	-10,3
kääritatud joogid	2 484	3 245	2,863	-11,7
sh siider	2 524	2 495	2 615	4,8

Allikas: EKI

2008. aasta I poolaastal oli lahjade alkohoolsete jookide impordikäive Eestis 154 mln krooni. Kokku imporditi selle ajaga Eestisse 13,7 mln liitrit lahjasid alkohoolseid jooke, sealjuures segatud piiritusjookide kogus oli kääritatud jookide kogusest 2 korda suurem. Märgatava osa (43%) sisseveetud kääritatud jookide kogust moodustas siider.

Lahjasid segatud piiritusjooke imporditi Eestisse 2008. aasta I poolaastal 9,3 mln liitrit 94 mln krooni eest. Nende jookide impordis oli esikohal Soome, kelle toodang moodustas 28% segatud piiritusjookide sisseostetud kogusest. Tähtsuselt teiseks importijaks oli Leedu, kes hõlmas 22% antud jookide sisseveost. Hollandist pärines 16% segatud piiritusjooke ja Rootsist 10%. Teiste riikide osakaalud olid alla 5%.

Tabel 29

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline import riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	2 627	28
Leedu	2 041	22
Holland	1 554	16
Rootsi	902	10
Teised	2 219	24
Kokku	9 343	100

Allikas: SA

Kääritatud jooke osteti sisse vaadeldaval perioodil 4,3 mln liitrit 60 mln krooni eest, siidreid oli seal hulgas 1,8 mln liitrit müügikäibega 26,0 mln krooni. Põhiliseks sisseostetud kääritatud jookide päritolumaaks oli Soome (osakaal 69% selle tootegrupi impordikogusest). Ülejäänud riikide osakaalud olid oluliselt väiksemad.

Tabel 30

Kääritatud jookide koguseline import riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Soome	3 010	69
Rootsi	329	8
Leedu	305	7
Saksamaa	204	5
Suurbritannia	130	3
Belgia	107	3
Teised	239	5
Kokku	4 324	100

Allikas: SA

Hinnad

Siidri jaehinnad kauplustes on aasta jooksul pidevalt tõusnud. Nii Eestis tervikuna kui Tallinnas oli 2008. aasta mais 1,5-liitrisel plastpudelil siidri keskmine hind kõrgem kui eelmise aasta mais (vastavalt +12% ja +15%). Kuna Tallinnas tõusid hinnad kiiremini, oli pealinnas siider mais 2,6% kallim kui Eestis keskmiselt (I kvartalis olid Tallinna hinnad 1% madalamad kui Eestis tervikuna). Suurem osa (10,3%) hinnatõusust oli tingitud aktsiiside tõusust ja sellega kaasnevast suuremast käibemaksusummast. Siidri hinnatõus jätkus ka jooksva aasta III kvartalis.

Tabel 31

Siidri ja marjaveinide keskmised jaehinnad kauplustes (kr)

	Mai 2007	Nov. 2007	Veebr. 2008	Mai 2008	Muutus mai 08/ mai 07, %	Aug. 2008
Siider*						
Eestis keskmiselt	31.10	32.17	34.46	34.79	12,0	37.76
Tallinnas keskmiselt	31.00	32.37	34.10	35.70	15,2	38.23
Marjaveinid**						
Eestis keskmiselt	33.08	34.44	39.47	39.32	18,9	40,10
Tallinnas keskmiselt	32.36	36.13	40.19	36.98	14,3	37.86

* 1,5-liitrise plastpudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga

** 0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga

Allikas: EKI

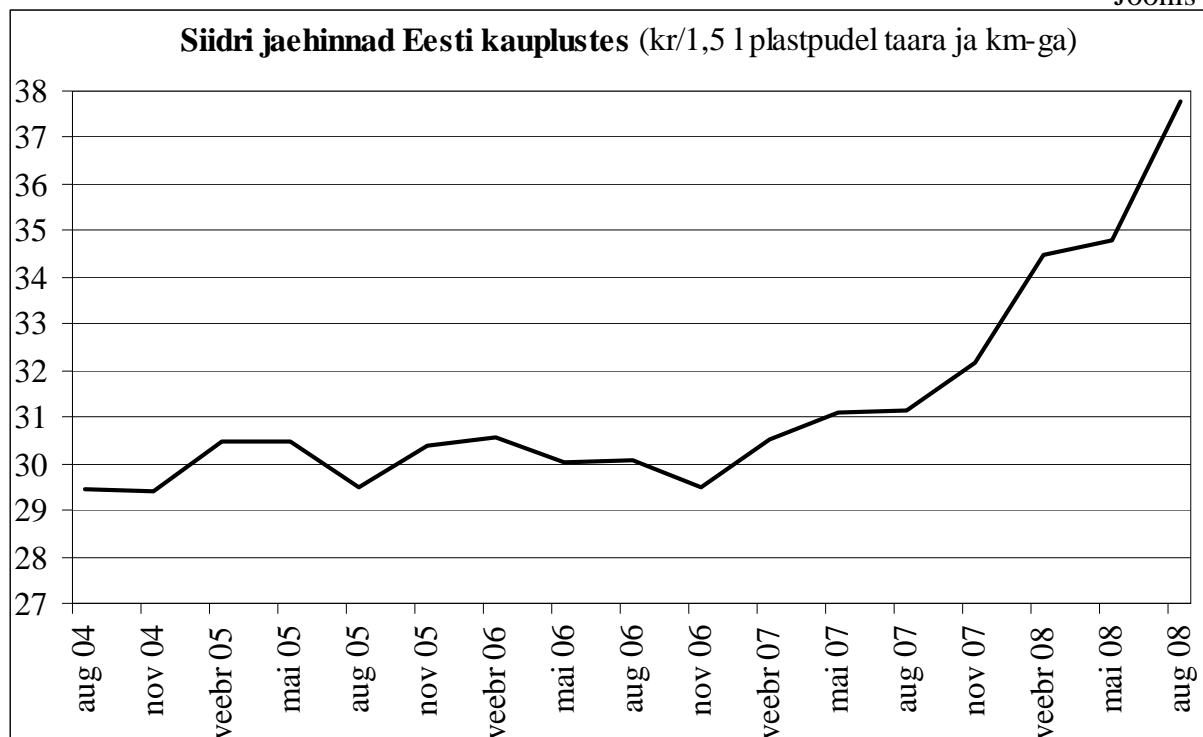
Tabel 32

Siidri ja marjaveini aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	5.12	5.64	6.77
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	5.20	5.20	5.20
Aktsiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	6.04	6.66	7.98
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	6.14	6.14	6.14

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Joonis 7

Allikas EKI

Vaatamata sellele, et veinide aktsiis ei tõusnud, on kohalike **marjaveinide** hinnad aastaga märgatavalt tõusnud. Eesti keskmised marjaveinide jaehinnad olid käesoleva aasta mais 19% kõrgemad kui aasta tagasi. Tallinnas oli hinnatõus mõnevõrra aeglasem, sest hind tõusis aastaga 14%. Kusjuures marjaveinide hinnatõus jätkus ka III kvartalis.

5. ETÜÜLALKOHOL KANGUSEGA ÜLE 80% (PIIRITUS)

Tootmine

2008. aasta esimese 6 kuuga toodeti Eestis rektifitseeritud etanooli (piiritust) ligi 1,55 mln liitrit, aasta tagasi 3,2 mln liitrit. Seega toodangu maht on langenud 2 korda. Selle põhjuseks oli nii sise- kui välisturu väiksem nõudlus. Sealjuures kohaliku turu nõudlust mõjutas rohkem kui kolmandiku võrra suurem kange viina import USA-st ja ka AS Onistari tootmise peatamine. Oma mõju piiritusetoodangu vähenemisse on jätnud kindlasti ka teravilja kalline-mine.

Väliskaubandus

Piirituse ekspordikäive oli 2008. aasta I poolaastal 11,2 mln krooni ja impordikäive 26,6 mln krooni. Seega oli kaubavahetuse saldo 15,4 mln krooniga negatiivne. Analüüsitaval perioodil vähenes piirituse eksport rahalisel väärtuses 1/5 võrra 2007. aasta 6 esimese kuuga võrreldes. Selle põhjuseks oli ekspordikoguste vähenemine (-29%), sest samal perioodil keskmised ekspordihinnad tõusid 12% aastatagusega võrreldes.

Eestis toodetud piiritust eksporditi I poolaastal nelja riiki. Nagu varemgi, müüdi valdav osa sellest teistesse Balti riikidesse. Läti viidud kogused moodustasid 51% ja Leetu läks 39% kogu eksporditud piirituse kogusest, kuid mõlemasse riiki müüdü kogused olid mullusest väiksemad. Ülejäänud eksporditud piiritus müüdi Soome ja Rootsi ning nende riikide osakaalud piirituse koguekspordis olid vastavalt 8% ja 2%.

Piirituse rahaline import oli käesoleva aasta I poolaastal peaaegu poole võrra suurem kui eelmise aasta samal perioodil. Käibekasvule aitasid kaasa nii suuremad sisseostetud kogused kui ka oluliselt kõrgemad impordihinnad (+42%). Soome oli jätkuvalt olulisemaks importpiirituse päritoluriigiks, kust sisseveetud kogused suurenesid aastaga 17% ja moodustasid 48% piirituse impordist. Saksamaalt imporditud piiritusekogused ei ole aastaga märgatavalt muutunud ning hõlmasid ligi neljandiku piirituse koguimpordist.

Tabel 33

Rektifitseeritud etanooli rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	I pa'08/ I pa'07 +/- %
Eksport	9.20	12.40	13.86	16,491	14,061	11,167	-20,6
Import	8.81	9.74	13.81	12,195	18,105	26,572	46,8

Allikas: SA

Tabel 34

Rektifitseeritud etanooli toodang, põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008 I pa	I pa'08/I pa'07, %
Toodang	3 470	3 174	1 551	-51,1
Eksport	1 792	1 134	805,9	-28,9
Import	1 384	1 858	1 924	3,5

Allikas: SA

Ka Ukrainast sisseveetud piirituse kogused olid peaaegu sama suured mis aasta tagasi ning hõlmasid 16% sisseostetud kogusest (2007.a I pa 17%). Ülejäänud imporditud piiritus pärines Lätist ning tema osakaal piirituse koguimpordis oli 13%.

Tabel 35

Rektifitseeritud etanooli koguseline eksport riigiti 2007-2008.a I poolaastal

	1000 liitrit		I pa'08/ I pa'07,%	Osakaal, %	
	2007 I pa	2008 I pa		2007 I pa	2008 I pa
Läti	491	412	-16,0	43	51
Leedu	613	316	-48,5	54	39
Soome	-	61	-	0	8
Rootsi	30	17	-42,5	3	2
Kokku	1 134	806	-28,9	100	100

Allikas: SA

Tabel 36

Rektifitseeritud etanooli koguseline import riigiti 2007-2008.a I poolaastal

	1000 liitrit		I pa'08/ I pa'07,%	Osakaal, %	
	2007 I pa	2008 I pa		2007 I pa	2008 I pa
Soome	785	920	17,2	42	48
Saksamaa	440	448	1,8	24	23
Ukraina	312	307	-1,7	17	16
Läti	-	249	-	0	13
Teised	321	-	-	17	0
Kokku	1 858	1 924	-10,1	100	100

Allikas: SA

6. VIINAMARJAVEIN JA VERMUT

Kuna neid jooke Eestis ei toodeta, siis vaatluse all on vaid väliskaubanduse andmed. Ka antud jookide osas ei saa võrrelda 2008. aasta I poolaasta väliskaubandusandmeid varasematega, sest andmete kogumismetoodika muutus mõjutas neidki.

Viinamarjavein

ESA andmetel eksporditi 2008. aasta I poolaastal Eestist viinamarjaveine 1,6 mln liitrit 79,5 mln krooni eest ning imporditi Eestisse 8,2 mln liitrit 306 mln kroonini eest. Kuna Eestis puudub viinamarjaveinide tootmine, siis võib eeltoodud ekspordimahtusid lugeda Eestit läbinud transiitvedudeks. Osa veinide impordist ja ekspordist teostasid Eesti firmad, osa tõenäoliselt välisfirmad. Viinamarjaveini ekspordi sihtmaade seas oli esikohal Venemaa (34% viinamarjaveini ekspordikogusest), kellele järgnes Läti osatähtsusega 27%. Ligi neljandik viinamarjaveinide imporditud kogusest müüdi Soome ja 14% Leetu.

Tabel 37

Viinamarjaveini rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr/l			Käive, mln kr		
	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport	40.25	43.62	50.63	23,855	48,118	79,500
Import	32.06	34.93	37.16	204,701	242,291	306,322

*koguekspordi ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 38

Viinamarjaveini koguseline põhieksport ja -import 2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport	593	1 103	1 570
Import	6 386	6 936	8 242

*koguekspordi ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Kui imporditud veinikogusest maha arvestada ekspordikogused, siis võib öelda, et Eesti turule jäi I poolaastal 6,7 mln liitrit importveine (2007.a I pa 5,8 mln l; 2006.a I pa 5,8). Seega jooksva aasta 6 kuul suurenes veinide müük Eesti turule 14% eelmise aasta 6 kuuga võrreldes. 2008. aasta I poolaastal imporditi Eestisse 39 riigis toodetud viinamarjaveine. Endiselt tuli enim viinamarjaveine Eestisse Hispaaniast, kust sisseveetud kogused moodustasid 19% veini koguimpordist. Teisel positsioonil olid Tšiilist pärit veinid, mille osakaal veinide koguimpordis oli 14%. Prantsusmaa, kust osteti 12% sisseveetud veinidest, oli tähtsusest kolmandaks importriigiks. Itaaliast, Ungarist ja Rumeeniast imporditud veinikogused olid ligilähedased ning hõlmasid vastavalt 8%, 7% ja 6% toote koguimpordist. Teiste riikide kogused moodustasid viinamarjaveini impordis alla 5%.

Tabel 39

Viinamarjaveinide koguseline import riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Hispaania	1 566	19
Tšiili	1 154	14
Prantsusmaa	989	12
Itaalia	659	8
Ungari	577	7
Rumeenia	494	6
Teised	2 803	34
Kokku	8 242	100

Allikas: SA

Vermut

Analoogselt viinamarjaveinidele puudutas SA andmete kogumise uus meetoodika ka vermuti väliskaubandust.

SA andmetel eksporditi 2008. aasta I poolaastal vermuit Eestist 508 tuh krooni ja imporditi Eestisse 11,3 mln krooni eest. Seega oli ekspordikäive endiselt peaaegu olematu ja pea kogu imporditud vermuit müüdi Eesti turule.

Vermuit eksporditi I poolaastal 20 tuh liitrit ja imporditi 287 tuh liitrit. Eesti turul müüdi järelikult I poolaastal ligi 267 tuh liitrit vermuit, mida oli 2% vähem kui aasta tagasi (2007.a I pa 272,5 tuh l; 2006.a I pa 322 tuh l). Vermuti tarbimine Eestis on vähenemas.

Tabel 40

Vermuti rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008.a I poolaastal

	Hind, kr liiter			Käive, mln krooni		
	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport	24.54	23.31	25.05	0,662	0,662	0,508
Import	27.69	30.42	39.90	9,663	9,152	11,280

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 41

Vermuti põhieksporti ja -impordi kogused
2006-2008.a I poolaastal (tuh liitrit)

	2006 I pa	2007 I pa	2008* I pa
Eksport	27,0	28,4	20,3
Import	348,9	300,9	287,1

*kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed
Allikas: SA

Itaalia oli endiselt suurimaks sisseveetud vermuti päritoluriigiks ning sealt ostetud kogused moodustasid 61% selle toote koguimportist. Järgnevast kolmest riigist sisse toodud kogused olid oluliselt väiksemad ja enam-vähem võrdsed - Hollandis toodetud vermut hõlmas 12% vermuti koguimportist, Hispaania toodang 11% ja Saksamaa toodang 10%. Ülejäänud riikide osakaalud olid alla 5%.

Tabel 42

Vermuti koguseline import riigiti 2008. aasta I poolaastal

	1000 liitrit	Osakaal, %
Itaalia	175	61
Holland	34	12
Hispaania	32	11
Saksamaa	29	10
Teised	17	6
Kokku	287	100

Allikas: SA

KOKKUVÕTE

2008. aasta I poolaasta Eesti alkoholiturgu mõjutasid 1. jaanuarist ning 1. juulist kahes järgus (10%, 20%) tõusnud aktsiisid ning nendega seotud maksueelsete varude soetamine. 2007. aasta lõpus ette toodetud ja müüdnud tavalisest suuremate koguste tõttu jäi enamike alkohoolsete jookide **tootmismah**t 2008. aasta esimeses pooles mullusest väiksemaks. Erandiks olid vaid kanged alkohoolsed joogid, mida enne 1. juuli aktsiisitõusu samuti ette toodeti ning mistõttu nende toodang ületas I poolaastal aastatagust taset. Viina toodeti 10% enam kui aasta tagasi, kuid tõusutrendil olid ka konjaki-brändi ja džinni toodangu mahud. Likööri (-3%) ja viskit (-12%) toodeti aastatagusest vähem. Aastavõrdluses langes kõige rohkem rektifitseeritud etanooli (piirituse) toodangu maht (-51%). Õlle tootmine oli 5% väiksem 2007. aasta I poolaastaga võrreldes. Ka puuvilja- ja marjaveinide tootmine oli aastatagusest oluliselt väiksem. Lahjade alkohoolsete jookide toodangu maht vähenes statistikaameti (SA) andmetel 17% ja EKI hinnangul 8%. Erinevuse põhjuseks on SA poolt alahinnatud eelmise aasta toodangu mahud. Lahjadest alkohoolsetest jookides suurenes vaid siidri toodang.

Alates 2007. aasta lõpust muutis statistikaamet **väliskaubandus**andmete kogumise metoodikat, mille järgi peavad aruandeid esitama nii Eesti kui ka välisfirmad, kes tegelevad alkohoolsete jookide väliskaubandusega Eesti territooriumil. Seoses sellega ei ole kõik 2008. aasta I poolaasta andmed eelmiste aastate samade perioodidega võrreldavad. Käesoleva aasta I poolaasta SA väliskaubandusandmed kajastavad suures mahus Eestit läbinud alkohoolsete jookide (eriti kange alkoholi) transiiti Venemaale. EKI kogutud andmed kajastavad Eesti alkohoolsete jookide tootmisettevõtete ekspordi, mis on antud analüüsi käigus eraldi välja toodud. Alkohoolsete jookide väliskaubanduse bilanss oli jooksva aasta I poolaastal jätkuvalt negatiivne. Samal ajal tuleb väliskaubandusandmetesse suhtuda endiselt ettevaatlikkusega, kuna osa firmasid jätab andmed õigeks ajaks esitamata ning andmeid pidevalt korrigeeritakse (sh varasemate aastate andmeid).

2008. aasta II kvartalis tõusid oluliselt kõikide populaarsemate kodumaiste alkohoolsete jookide keskmised **jaehinnad** kauplustes, kusjuures kõige kiiremini kallines õlu. Alkohoolsete jookide tarbijahinnaindeks kasvas aastaga 10,4%. Kodumaiste viina, likööri ja puuvilja-marjaveinide jaehinnad Eestis keskmiselt olid kõrgemad kui Tallinnas, seevastu džinnid ja siider olid pealinnas kallimad ning õlle hinnad olid enam-vähem võrdsed. Eesti keskmised hinnad tõusid enamikes alkohoolsete jookide tootegruppides kiiremini kui Tallinnas. Alkohoolsete jookide jaehinna tõus võrreldes aastatagusega oli osaliselt tingitud aktsiisitõusust, osaliselt põhjustas selle teravilja kallinemine maailmaturul. 1. juulist tõusnud aktsiisimäärade tõttu kallinesid alkohoolsed joogid, eriti kanged alkohoolsed joogid, tarbijate jaoks veelgi.

Alkoholsete jookide **jaekäive** ulatus 2008. aasta II kvartalis 1,34 mld kroonini, olles 10% kõrgem kui aasta tagasi. Sama palju suurenes ka käesoleva aasta I poolaasta jaekäive 2007. aasta I poolaastaga võrreldes (2008.a I pa jaekäive 2,42 mld kr; 2007.a I pa jaekäive 2,2 mld kr). Sellise kasvu põhjuseks olid kõrgemad jaehinnad, mida tingisid 2008. aasta 1. jaanuarist rakendatud 10% kõrgemad aktsiisimaksu määrad ning tooraine ja teiste kulude kasv.